సాహిత్యప్రచారిణి ౧౯.

శ్రీ రా మ

బా ల వి నో ది ని

రెండవ పుస్తకము

పూతలపట్టు శ్రీరాములురెడ్డి

(Approved by the Text-book Committee for school use
Vide:-Page 457. Fort St GoergeGazette Dated 7-11-33)

రా య వ ర ము న

మల్లిడి సత్తిరెడ్డిగారి శ్రీ మేరీముద్రాక్షరశాలయందు
ముద్రింపఁబడినది

1933

విషయసూచిక

శ్రీ రామ

బాలవినోదిని

రెండవ పుస్తకము

1. తెలివి గలిగి మనుము

ఒకనాఁడు ఒక పిల్లి ఒక గబ్బిలమును పట్టుకొనెను. నన్ను చంపకుము అని ఆ గబ్బిలము పిల్లిని వేఁడుకొనెను. నేను పక్షులను చంపక విడుచుటలేదు అని పిల్లి చెప్పెను.

నేను పక్షిని కాను. నన్ను బాగుగా చూడుము. నేను ఎలుకజాతిలో చేరిన మృగమను. నేను పక్షులవలె గ్రుడ్లుపెట్టను. పిల్లలను కందును. పాలిచ్చి పెంతును. నాకు పైనను క్రిందను రెండువరుసలు పండ్లున్నవి చూడుము. అని గబ్బిలము పలికెను. పిల్లి దానిని విడిచిపెట్టెను.

మఱునాఁడు ఒక గుడ్లగూబ ఆ గబ్బిలమును పట్టుకొనెను. నన్ను చంపవలదు. విడిచిపెట్టుము. అని ఆ గబ్బిలము గూబను వేఁడెను. నేను మృగములను చంపక విడువను అని గూబ పలికెను.

నేను మృగము కాదు. నా ఱెక్కలను కనుగొనుము. మృగములకు ఱెక్కలు ఉండునా? నేను పక్షిని. మీ జాతిలో చేరినవాఁడను. నన్ను విడువుము. అని గబ్బిలము అడుగుకొనెను. గూబ దానిని విడిచిపెట్టెను.

ఈ విధముగా తెలివిగల గబ్బిలము పిల్లినోట పడక గూబనోట పడక తప్పించుకొనెను. బుద్ధిగలవారు ఇట్లే కష్టముల నుండి తప్పించుకొందురు.

2. కష్టపడువాఁడు సుఖించును

రంగఁడు ప్రతి దినము కోడి కొక్కొ-రొకో—కో అని కూయఁగానే లేచును. తన యజమానుని పొలమునకు పోవును. పగ లంతయు సోమరిగా ఉండఁడు. కష్టపడి పని చేయును. ఎంత గాలి వీచినను ఎంత ఎండ కాచినను రంగఁడు తన పని విడువఁడు. నీడకు పోయి కూర్చుండఁడు.

భోజనము వేళకు రంగనికి పరపర ఆఁకలి అగును. స్నానము చేయక ఎన్నఁడును రంగఁడు భుజింపఁడు. కష్టపడి అలసి ఉండుటచేత అతనికి రాత్రులలో హాయిగా నిద్ర వచ్చుచుండెను. రంగనికి ఏనాఁడును తలనొప్పి గాని జ్వరము కాని మఱి యేరోగముగాని రాలేదు. అతఁడు దేహమున బలము

చాల కలిగియుండెను. అతని జీవితము నెమ్మదిగ జరుగు చుండెను.

రంగని యజమానుఁడు రామయ్య. రామయ్యకు తండ్రి సంపాదించిన ఆస్తి రెండులక్షలు ఉన్నది. అతఁడు ఎక్కడకైన పోవలసినప్పుడు బండిలోనే పోవును. నడచి పోవఁడు. ఏపనియు చేయఁడు. ఎండలో తిరుగఁడు. సేద్యము చేయుటకు పనివాండ్రు కలరు. లెక్కలు చూచుకొనుటకును జాబులు వ్రాయుటకును గుమాస్తాలు కలరు. కాఁబట్టి అతఁడు కష్టపడి పనిచేయవలసిన అవసరము లేకపోయెను.

కష్టపడకపోవుటచేత రామయ్యకు తినిన అన్నము అఱుగుట లేదు. అఱుగకపోవుటచేత కడుపునొప్పి తలనొప్పి మొదలగు రోగములు వచ్చెను. నిద్ర రాలేదు. దేహము చెడిపోయెను.

తుదకు రామయ్య రంగని ఆరోగ్యమును చూచి కారణము తెలిసికొనెను. తానును కష్టపడి పనిచేయుటకు మొదలుపెట్టెను. రోగములు పోయెను. ఆరోగ్యము కలిగెను.

మనము కష్టపడి పని చేయుచుండిన రోగములు రావు. సుఖ పడుదుము.

3. పెద్దలమాట వినవలయును

అమ్మా! నాకు తినుటకు చిన్న వెన్నముద్ద తెచ్చి పెట్టుము. అని ఒకనాఁడు ఒక ఎలుక పిల్ల తన తల్లిని అడిగెను. ఈ దినము దొరకలేదు. రేపు తెచ్చి ఇచ్చెదను. అని తల్లి ఎలుక చెప్పెను. ఊహూఁ! నాకు ఇప్పుడే కావలయును. నీవు తెచ్చి ఈయవా? ఈయకున్న నేనే పోయి వెదకి తెచ్చు కొందును. అని చిన్నఎలుక బయలుదేఱెను.

బిడ్డా! ఇంటియజమానులు మనలను పట్టుకొనుటకు అక్కడక్కడ బోనులు ఉంచియుందురు. భద్రము. అని తల్లి చెప్పెను.

నాకు అంత తెలివిలేదా? అని నవ్వుచు చిన్నఎలుక వెన్నను వెదకుటకు పోయెను. ఇల్లంతయు వెదకెను. ఒక చోట వెన్నముద్ద కనఁబడెను. దానికి చాల ఆనందము కలిగెను. గంతులు వేసెను.

ఔరా! ఈ ఇంటివారు వెన్నముద్దను ఎక్కడదాఁచినారో చూడు. ఇనుపకమ్ములతో చిన్న ఇల్లు కట్టినారు. దానికి ఒక చిన్న తలుపు పెట్టినారు. ఆ ఇంటిలో వెన్నముద్దను భద్రముగా ఉంచినారు. అని దగ్గఱకు పోయెను. ఓహో! తలుపును తెఱచి ఉంచినారే! మఱచిరేమో! అని ఎలుక పిల్ల లోపల దూఱెను. దూఱినవెంటనే 'తలుపు

మూసికొనెను. మరల ఎలుక పిల్ల బయటికి వచ్చుటకు చూచెను. ఆ చిన్న యింటిలో చుట్టి చుట్టి తిరిగెను. కాని లాభము లేకపోయెను.

ఆ చిన్న ఇల్లు ఏది? అదియే బోను.

పెద్దవారి మాటలు విననివారికి కష్టములు వచ్చును.

4. పాతిక సోమరి, అర సోమరి, నిండు సోమరి

సుబ్బరాయఁడు అనువానికి ముగ్గురు కొడుకులు ఉండిరి. వారు వేళకు బడికి పోరు. పోయినను చదువరు. ఇంటిలో కూడ వారు ఏదో ఒకటి కావలెను అని పోరుపెట్టు చుందురు. వారికి రెండు పనులే బాగుగా తెలియును. ఒకటి కడుపునిండుగ తినుట. రెండు పండుకొని నిద్రపోవుట.

ఈ తూఁగుఁబోతు పెద్దమ్మలలో ఎవ్వఁడు మేటి సోమరి? తెలిసికొనుము. అని సుబ్బరాయఁడు ఒకనాఁడు భార్యతో చెప్పెను.

మీలో మేటిసోమరిపోతు ఎవఁడో వాఁడు వచ్చి ఈ లడ్డును తీసికొనవచ్చును. అని తల్లి కొడుకులను పిలిచెను.

నేను అని పెద్దవాఁడు వెంటనే లేచి వచ్చెను.

నేను అని రెండవవాఁడు పంచుకొనియే చెప్పెను.

మూఁడవవాఁడు ఏమియు పలుకలేదు.

ఏమిరా నాయనా! నీవు ఊరకున్నావు! నీకు వలదా లడ్డు? అని తల్లి వానిని అడిగెను.

అమ్మా! మాటిమాటికి నేను మాటలాడను. లేవను. నీకు ఇష్టమున్న ఇక్కడకు తెమ్మా. నా నోటపెట్టి పొమ్మా. అని చిన్నవాఁడు అనెను.

తల్లి వాని నోట లడ్డుండను పెట్టెను.

5. సోమరితనము పోయినకొలఁది సుఖము కలుగును.

ఒక కాఁపువానికి ఐదుగురు కొడుకులు ఉండిరి. వారు ఎప్పుడు చూచినను పనిచేయక తిరుగుచుండిరి. వారి సోమరితనమును పాఱఁదోలవలయును అని ఆ కాఁపువాఁడు అనుకొనెను. ఒకనాఁడు అతఁడు కొడుకులను పిలిచి ఇట్లనెను.

నేను ముసలివాఁడను. పని చేయలేను. నేఁడో రేపో చనిపోవుదును. నేను చాల ధనము సంపాదించితిని. ఆ డబ్బును ఒక మామిడిచెట్టుక్రింద పూడ్చిపెట్టితిని. దానిని త్రవ్వి తెచ్చుకొనుఁడు. సుఖముగా జీవింపుఁడు. అని చెప్పెను.

ఏ చెట్టు క్రింద! ఏ చెట్టు క్రింద! అని కొడుకులు ఆత్రముతో అడిగిరి.

ఆ సంగతి నాకు సరిగా జ్ఞప్తిలేదు. ఏల అనఁగా ధనము పూడ్చిపెట్టి చాలకాలము అయినది. మనకు ఉన్నవి డెబ్బది మామిడిచెట్లే. ఆ చెట్లు చెడకుండ వానిక్రింద త్రవ్వి చూతుము. దొరకఁగలదు. అని తండ్రి చెప్పెను.

ఆ కాఁపువాని కొడుకులు సంతోషముతో మామిడి తోఁటకు పోయిరి. అన్నిచెట్లక్రిందను బాగుగా ఐదారు దినములు త్రవ్వి చూచిరి. ధనము కనఁబడలేదు. మరలి వచ్చి ఆ సంగతి తండ్రితో చెప్పిరి. మఱియొకసారి చూడ వచ్చును. అని తండ్రి వారికి సమాధానము చెప్పెను.

బాగుగా చుట్టును త్రవ్వుట వలన ఆ సంవత్సరమున మామిడిచెట్లు దండిగా కాచెను. ఆ కాయల వలన వారికి డబ్బు ఎక్కువగా వచ్చెను.

ఈ రీతిగా మూఁడేండ్లు ఆ కాఁపువాఁడు కొడుకులకు ఆశ చూపి చెట్లక్రింద త్రవ్వించెను. మామిడిచెట్లు బాగుగా పెరిఁగి దండిగా కాయలు కాచెను. ధనము కూడ ఎక్కువగా చేరెను. తండ్రి చేసిన ఉపాయమును కుమారులు తెలిసికొనిరి. సోమరితనము విడిచి పనిచేసిరి. ధనవంతులైరి.

6. మంచిమాటలు పలుకుము

ఒకనాఁడు కృష్ణుఁడు ఆటలాడుటకు వీధిలోనికి పోయెను. ఒక్కఁడే కొంతసేపు ఆడుకొనెను. చెండును నేలకు వేసి కొట్టెను. అది నేలకు తగిలి పైకి ఎగిరెను. దానితోడ కృష్ణుఁడు కూడ ఎగిరెను. హే! అని కేక వేసెను. హే! అని మఱొక కేక కృష్ణునికి వినఁబడెను. హేహేహేహే! అని కృష్ణుఁడు అఱచెను. హేహేహేహే! అని మరలవినవచ్చెను.

ఎవఁడో ఈ దేవళములో దాఁగినాఁడు. నన్ను బెదరించుటకు ఇట్లు పలుకుచున్నాఁడు. అని కృష్ణుఁడు అనుకొనెను. ఎవఁడురానీవు? అని అఱచెను. ఎవఁడురానీవు? అను శబ్దము మరల వినఁబడెను.

నీవు పోకిరివి. అని కృష్ణుఁడు అనెను.

నీవు పోకిరివి. అని వెంటనే వినవచ్చెను.

కృష్ణునకు కోపము వచ్చెను.

నిన్ను తన్నెదను. రా. అని చెప్పెను.

నిన్ను తన్నెదను రా. అని మరల వినఁబడెను.

కృష్ణునకు భయము కలిగెను.

అతఁడు పరుఁగున ఇంటికిపోయెను. జరిగినది అంతయు తండ్రితో చెప్పెను. అతఁడు నవ్వెను. కుమారా! అది ప్రతిధ్వని. నీ మాటలే మరల నీకు వినవచ్చును. దేవళముల

నుండి, కొండలనుండి, పెద్ద గుహలనుండి, కోనలనుండి అట్టి ధ్వని పుట్టును. అవి మన మాటలే కాని వేఱుకావు. అనెను.

వాయనా! ఎవ్వఁడో నన్ను తిట్టినాఁడు. కొట్టెదను రా! అనినాఁడు. అని కృష్ణుఁడు ఏడ్చుచు చెప్పెను.

కృష్ణా! అది నిజముగా ప్రతిధ్వనియే. నీవు మొదట చెడుమాటలు చెప్పితివి. కాఁబట్టి నీకు చెడుమాటలు విన వచ్చెను. నీవు మంచిమాటలే పలుకుచుండుము. మంచి మాటలే నీకు వినవచ్చుచుండును. మంచిమాటలు మంచిని తెచ్చును. చెడుపలుకులు చెడుగును తెచ్చును. అని తండ్రి చెప్పెను.

అప్పటినుండి కృష్ణుఁడు ఎన్నఁడును తప్పుమాటలు పలుకలేదు. అతనికి తప్పుమాటలు వినరాలేదు.

7. చెడ్డవారికి చేటు కలుగును

ఒక గొల్లవాని యింట ఒక కుక్క ఉండెను. దాని పేరు భైరవుఁడు. అది రాత్రులలో గొఱ్ఱెలమందను కాచును. పగటిపూట కొంతసేపు నిద్రపోవును. కొంతసేపు గొఱ్ఱెపిల్లలతో చెలలాట లాడుచుండును.

ఒకనాఁడు గొఱ్ఱెపిల్లను తినవలయును అని ఆసతో ఒక తోఁడేలు ఆ గొల్లవాని ఇంటిదగ్గఱకు వచ్చెను. అప్పుడు

ఒక గొఱ్ఱెపిల్ల ఇ ఒక కప్పుమీఁద ఉండెను. అది తోఁడేలును చూచెను.

ఇచ్చట ఉండకుము. నీవు దుష్టుఁడవు. పాఱిపొమ్ము. ఉంటివేని నిన్ను పొడిచిచంపెదను. అని గొఱ్ఱెపిల్ల చెప్పెను. ఆ మాటలకు తోఁడేలు నవ్వెను. కప్పుమీఁద ఉంటివి కదా అని ఇట్లు పలుకుచున్నావా? పదీ దిగివచ్చి పొడువుము చూతము! అనెను.

నీకు మంచిమాటలు చెప్పుచున్నాను. నా మిత్రుఁడు నిన్ను చూచినా ఇంతసేపు మాటలాడఁడు. వెంటనే చంపి వేయును. పో. అని గొఱ్ఱెపిల్ల చెప్పెను.

ఓహో! నాకు నేఁడు రెండు గొఱ్ఱెపిల్లలు దొరకినవి. అని తోఁడేలు సంతోషించెను—నీ మిత్రుఁడు ఎక్కడ ఉన్నాఁడు?—అని అడిగెను.

అదిగో! ఆ చెట్టుమొదట తొఱ్ఱలో నిద్ర పోవు చున్నాఁడు. అని గొఱ్ఱెపిల్ల పలికెను.

తోఁడేలు ఆనందముతో ఆ చెట్టుకడకు పోయెను. తొఱ్ఱలోపల తల దూర్చెను. మిత్రుఁడా! రమ్ము అని పిలిచెను.

నిద్ర పోవుచుండిన కుక్క వెంటనే లేచెను. తోఁడేలిని చూచెను. దాని కుత్తుకను కఱచెను. తోఁడేలు చావు పరుగున బ్రతికితినిరా దేవుఁడా! అనుచు పాఱిపోయెను.

౭. మోసగాండ్రతోడ పొత్తు తగదు

ఒకప్పుడు ఒక నక్క ఒక ఎలుఁగుబంటి కలిసి ఒక పొలమును భాగుగా దున్నినవి. గింజలు చల్లుటకు తయారు చేసినవి. పండినగింజలు మనము ఎట్లు పంచుకొందము? అని ఎలుఁగుబంటి అడిగెను.

ఇద్దఱము సమముగా పంచుకొందము. ఈసారి భూమికి పైభాగమున పండినది నేను తీసికొనెదను. భూమిలోపలి భాగమున పండినది నీవు తీసికొనుము. రెండవసారి భూమికి లోపలిభాగమున పండినది నేను తీసికొనెదను. పైభాగమున పండినది నీవు తీసికొనుము. అని నక్క చెప్పెను. ఎలుఁగు గొడ్డు సరే అని ఒప్పుకొనెను.

మొదటిసారి అవి జొన్నలు చల్లినవి. పంట పండినది. భూమికి పైభాగమున ఉన్న పైరును వెన్నులను నక్క కోసికొని పోయెను. ఎలుఁగుబంటికి జొన్నవేళ్లు తప్ప మఱేమియు దొరకలేదు. అది చాల చింతించెను.

మఱుచటిసారి ఏమిపైరు చేయుదము అని అవి ఆలోచించినవి. ఈసారి వేఱుసెనగలు నాటుదము. అని నక్క చెప్పినది. సరే అని ఎలుఁగు ఒప్పుకొనినది.

వేఱుసెనగలు నాటినవి. కాయలు బాగుగా ఊచెను. భూమికి పైభాగమున ఉన్న కాఁడలు ఆకులు ఎలుఁగుబంటి తీసికొనెను. లోపలఉండిన కాయలన్నియు నక్క తీసికొనెను.

రెండుసారులును నక్కకే లాభము కలిగెను. ఎలుగు బంటి ఇట్లనెను. నీవు జిత్తులమారివి. నీతో పైరుచేసిన వారికు లాభములేదు. కష్టము ఇద్దరిది! ఫలము ఒక్కరిదా? నేను నీతో కూడి పనిచేయను.

9. నక్కజిత్తు

ఒకనాఁడు ఒక తోఁడేలు మేఁతకొఱకు తిరిగెను. ఒక నక్కను పట్టుకొనెను. ఓహో! మీరా! నక్కరాజుగారా! మహాబుద్ధిమంతులేమీరు! ఎట్లు నాచేత చిక్కితిరి! అని తోఁడేలు నవ్వుచు పలికెను. నక్క ఇట్లనెను.

నాచావునకై నేను చింతపడలేదు. నాబిడ్డలకు వెన్న ముద్ద తెచ్చియిచ్చెదను. అని చెప్పి వచ్చితిని. వారు నాకొఱకు ఎదురుచూచుచుందురు. నేను పోకుండిన ఏడ్తురు. అని నాకు దుఃఖము అగుచున్నది.

వెన్నముద్దయా! ఎక్కడఉన్నది? ఎక్కడఉన్నది? అని తోఁడేలు అడిగెను.

ఏమీ! వెన్నముద్ద మీకును చాల ఇష్టమా? అని నక్క పలికెను.

ఔను. అది నాకు చాల ఇష్టమైన పదార్థము. ఇంత వఱకు నేను దానిని వినినదేగాని, తినినది లేదు. ఎక్కడ ఉన్నది వెన్న? అని తోఁడేలు ఆత్రముతో అడిగెను.

కాఁపులు దానిని బావులలో దాఁచి ఉంచెదరు. నేను పోయి తెత్తునా? అని నక్క చెప్పెను.

ఓ! నన్ను మోసగించెదవా? నేను అంత తెలివిలేని వాఁడను కాను. నీవెంట నేవచ్చెదనుపద. అని తోఁడేలు నక్కవెంట పోయెను.

రెండును ఒక బావియొద్ద చేరినవి. తొంగిచూచినవి. చంద్రబింబము నీటిలో అగపడెను. అదియే వెన్నముద్ద అని నక్క చూపెను. శీఘ్రముగా నాకు తెచ్చి ఇమ్ము అని తోఁడేలు నక్కను తొందఱపెట్టెను.

ఆ బావికి ఒక రాట్నము ఉండెను. అందలి చేఁతాడు నకు రెండుకొనలయందును రెండు చేఁదలు (బక్కెట్టులు) కట్టఁబడియుండెను. ఒక చేఁదలో నక్క కూర్చుండఁగానే అది సరసర లోనికిపోయెను.

ఈ వెన్నముద్ద చాల పెద్దది. నేను ఎత్తలేను. నీవు వచ్చి నాకు సాహాయ్యము చేయుము. ఆ రెండవచేఁదలో కూర్చుండుము. సులభముగా రాఁగలవు. అని నక్క తోఁడేలును పిలిచెను.

తోఁడేలు రెండవచేఁదలోనికి దుమికె . వెంటనే సరసర బావిలోపలికి పోయెను. అది—బావిలోపలికిపోవఁగా నక్క బయటికి వచ్చెను. వెలుపలికి దుమికెను. పాపము! తోఁడేలు బావిలోనే చచ్చెను!

10. పేరాస కూడదు

ఒక ఊరిలో సుబ్బయ్య అని ఒకఁడు ఉండెను. అతఁడు చాల ధనము కలవాఁడు. ఆఁకలి అని వచ్చిన బిచ్చగాండ్రకు అన్నము కొంచెము కూడ పెట్టఁడు.

సుబ్బయ్య అప్పుడప్పుడు ఒకచీకటిగదిలో కూర్చుండును. ధనమును ఎత్తి ముందఱ పెట్టుకొనును. ఎంచుకొనును. మరలపెట్టెలో భద్రము చేయును. నాకు ఇప్పుడు ఒక లక్షరూపాయలు ఉన్నవి. ఇంకొకలక్షరూపాయలు ఉండిన బాగుగ ఉండును. అని అనుకొనుచుండును.

ఒకనాఁడు సుబ్బయ్య ఎప్పటివలెనే చీఁకటిగదిలో కూర్చుండెను. ధనమును ఎంచుకొనుచు ఉండెను. రెండులక్షలు చేరలేదే అనుకొనుచు ఉండెను. అప్పుడు ధనదేవత అతనికి కనఁబడెను. సుబ్బయ్యా! నీకు ఎంతధనము కావలెను. చెప్పుము ఇచ్చెదను. అనెను.

రెండులక్షలు అడుగుదునా? కాదు కాదు. మూఁడు లక్షలు అడిగెదను. ఊహూఁ! చాలదు. ఐదులక్షలు అడుగుదును. అనుకొనెను. కాని, అతనికి ఆశయెక్కువ అయ్యెను. అతనికి అప్పుడు ఒక ఉపాయము తోఁచెను. మనస్సు కూడ దానికి సమ్మతించెను.

సుబ్బయ్య ధనదేవత కాళ్లమీఁదపడెను. లేచి నిలువఁబడెను. నేను దేనిని తాఁకిన అది బంగారము కావలెను. అని అడిగెను. అట్లే అగును అని చెప్పి ఆదేవత మాయమై పోయెను.

సుబ్బయ్య సంతోషముతో ఉబ్బి గంతులు వేసెను. గోడలను తాఁకెను. అవి బంగారము అయిపోయెను. అతని ఆనందమునకు మితి లేకపోయెను. స్తంభములను తాఁకెను. అవియును బంగారు స్తంభములు అయ్యెను. ఇట్లే అతఁడు తన ఇంటిలో ఉన్న అన్ని వస్తువులను తాఁకెను. అన్నియును బంగారము అయినవి. ఆనందముతో అతఁడు ఒడలు మఱచి పోయెను.

భోజనమువేళ అయ్యెను. భార్య భోజనము చేయుటకు పిలిచెను. సుబ్బయ్య పీఁటమీఁద కూర్చుండి అన్నముమీఁద చేయి పెట్టెను. పీఁటయును అన్నమును బంగారై పోయినవి. వానికి చింత కలిగెను. త్రాగుటకు నీరు తీసుకొనెను. నోటిలో పోసికొనెను. ఆనీరు నోటిలోనే బంగారై గడ్డకట్టెను.

ఇంక అతని నోటిలోనికి ఆహారము పోవుట ఎట్లు? తాను తాఁకినది తనకు తగిలినదికూడ బంగారు అగుచున్నది. అన్నము లేదు. నీరు లేదు. నాలుగుదినములు మలమల మాడెను. ధనదేవతను తలంచుకొని ఏడ్చెను. నాకు ఈవరము వలదు అని మొఱపెట్టెను. దేవత ఆవరమును తీసివేసెను. తరువాత సుబ్బయ్య సుఖపడెను.

11. న్యాయము తప్పిన నష్టమే అగును

నారాయణసెట్టి చాల యుక్తి కలవాఁడు. పిసినారి. చెప్పినమాట తప్పువాఁడు. అతఁడు ఒకనాఁడు పొరుగూరి నుండి ఇంటికి వచ్చుచుండెను. దారిలో ఆయన ఒక చెట్టు క్రింద కూర్చుండెను. ప్రక్కన నూఱురూపాయల సంచిని ఉంచెను. మరల లేచునపుడు దానిని మఱచిపోయెను.

సెట్టి ఇంటికి వచ్చి చేరెను సంచిని చూచుకొనెను. లేదు. మనసు అల్లాడెను. చెట్టుదగ్గఱకు పరుగెత్తి పోయెను. అక్కడ అది అగపడలేదు. ఇంక ఏమి చేయఁగలఁడు? అయ్యో! నా ధనమా! పోయితివా! అని ఏడ్చెను.

మరల ఆ సెట్టికి ఒక యుక్తి తోఁచెను. ఒక తోఁటివానిని పిలిచెను. వానికి రెండు అణాలు ఇచ్చెను. తాను చెప్పినట్లు దండోరా వేయుమనెను. సెట్టిగారి రూపాయల సంచిని తెచ్చి యిచ్చినవానికి పది రూపాయలు బహుమతి. అని తోఁటివాఁడు డప్పు వాయించుచు చాటించెను.

ఒక కాఁపువాఁడు ఆ సంచిని తెచ్చి సెట్టికి ఇచ్చెను. బహుమతి ఇమ్ము అనెను. సెట్టి ఈయలేను. నా సంచిలో నూటపది రూపాయలు ఉండెను. ఇందు నూఱు రూపాయలే ఉన్నవి. పది రూపాయలు నీవే ఎత్తుకొన్నావు. పో పో అనెను.

ఇద్దఱును న్యాయాధికారిదగ్గఱకు పోయిరి. అతఁడు వారి తగవును చక్కఁగా విచారించెను. సెట్టి తంత్రమును తెలిసికొనెను. కాఁపువాని గొప్ప బుద్ధిని గమనించెను. రూపాయల సంచిని తెప్పించెను. ఇది నూఱురూపాయల సంచి. నీది కాదు. అని ఆ సంచిని కాఁపువానికే యిప్పించెను.

అసలునకే మోసము వచ్చెనే అని ఏడ్చుచు నారాయణసెట్టి ఇంటికి పోయెను.

12. ఉపాయముతో పనిచేయవలయును

ఒక బాటసారి ఎండలో నడచుచుండెను. అతఁడు మిక్కిలి దప్పిగొనెను, ఒక టెంకాయతోఁటలోనికి పోయెను. ఒక ఎలనీరుకాయ దొరకిన యెడల దప్పి తీర్చుకొనవచ్చును. అని అనుకొనెను. ఒక చెట్టుమీఁదికి ఎక్కఁజూచెను.

ఆ చెట్లలో కొన్ని కోఁతులు ఉండినవి. వానిని చూడఁగానే ఆ బాటసారికి ఒక ఉపాయము తోఁచెను. ఒక రాయి ఎత్తుకొనెను. కోఁతులమీఁద వేసెను. అవి అతనిని కోపముతో ఉఱిమి చూచినవి. గుఱ్ఱుమనినవి. అతఁడు మరల రెండుసారులు కోఁతులమీఁద రాళ్లు విసరివేసెను.

కోఁతులకు కోపము హెచ్చెను. టెంకాయలను ఊడఁదీసెను. బాటసారిమీఁదికి విసరివేసెను. నాలుగు ఐదు నిముసములలో పది టెంకాయలు క్రిందఁబడినవి. బాటసారి సంతోషముతో రెండు టెంకాయలను కొట్టి నీరు త్రాగెను. దప్పి తీర్చుకొనెను. తన దారిని పోయెను.

13. మంచికి మంచి, చెడ్డకు చెడ్డ

ఒకవాఁడు ఒక చెఱువుగట్టుమీఁద ఒక్క గొఱ్ఱె చేయుచుండెను. ఒక నక్క ఆ త్రోవను పోవుచుండెను. అది గొఱ్ఱెను చూడలేదు. తటాలున ఢీకొట్టెను. ఆ దెబ్బ

తో గొఱ్ఱె బెదరెను. చెఱువులో పడిపోయెను. ఆ చెఱువులో నీరు లేదు. బురద ఉండెను. ఆ బురదలో గొఱ్ఱె దిగఁబడిపోయెను. నక్క కూడ బురదలోనికి దొరలిపోయెను. దిగఁబడిపోయెను. అవి మరల బయటికి రాలేకపోయినవి. తలలు మాత్రము పైకి ఎత్తుకొనినవి.

అత్తా! నేఁడు మనకు చెడదినము. ఇట్లు తగులుకొంటిమి. ఇంక కస్తుపడి యిట్లే చావవలసినదే కదా! అని నక్క చెప్పెను.

అల్లుఁడా! నీకువలె నాకు ఈ దినము అంత చెడ్డదినము కాదు. బురదలో దిగఁబడిపోవుటచేతనే నేను బ్రదికితిని. అని గొఱ్ఱె చెప్పెను.

ఇది ఎట్లు నీకు మంచిదినము? ఎట్లు నీవు గట్టు చేరగలవు? అని నక్క అడిగెను.

బురదలో పడుటచేత నీవు చంపలేవు. నా ప్రాణము దక్కెను. కొంతసేపటికి మా యజమానుఁడు నన్ను వెదకుకొని వచ్చును. నన్ను చూచి గట్టునకు ఈడ్చివేయును. కాని, నిన్ను మాత్రము చంపక విడువఁడు. అని గొఱ్ఱె బదులు చెప్పెను.

నాఁడు సాయంకాలము గొఱ్ఱెలకాఁపరి గొఱ్ఱెను వెదకుచు వచ్చెను. బురదలో దిగఁబడిన గొఱ్ఱెను చూచెను. బయటికి ఈడ్చివేసెను. నక్కను కూడ బయటికి ఈడ్చివేసెను.

కాని వెంటనే కఱ్ఱతో ఒక మంచి దెబ్బ కొట్టెను. ఆ దెబ్బ తో ఒక కాలు విఱిగెను. కుంటుచు కుంటుచు నక్క పాఱి పోయెను.

---

14. తెలివితక్కువ తిరుమలయ్య

తిరుమలయ్య చాల దైవభక్తి కలవాఁడు. ఒకప్పుడు ఆయన అడవికి పోయి తపస్సు చేసెను.

కొన్నాళ్లకు అతనికి దేవుఁడు కనఁబడెను. నీకు ఏమి వరము కావలయును అని అడిగెను. తిరుమలయ్య ఆనంద ముతో దేవునికి నమస్కారము చేసెను. నేను తాఁకినఎడల చచ్చినది బ్రతుకవలయును. అని కోరెను. అట్లే అగును అని దేవుఁడు వరమిచ్చెను.

తిరుమలయ్య ఆ వరము తీసికొని సంతోషముతో ఇంటికి మరలెను. దారిలో అతనికి ఒక చచ్చిన పులి కనఁ బడెను. దేవుఁడు మనకిచ్చిన వరము నిజమా? అబద్ధమా? కనుఁగొనవలయును. అని తలంచి అతఁడు ఆ చచ్చినపులిని తాఁకెను.

నిద్ర నుండి లేచినట్లు ఆ పులి గాండ్రించుచు లేచెను. తిరుమలయ్యను పట్టుకొని చంపివేసెను. పాపము! తిరుమ లయ్య తెలివిలేనిపని చేసెను. చనిపోయెను.

15. భయము కలుగు చోటికి పోరాదు

ఒకసింహము ముసలిది అయ్యెను. అందుచే అడవిలో తిరుగ లేకపోయెను. కాబట్టి మృగములు దొరకకపోయెను. దానివలన పస్తుపడవలసివచ్చెను అట్లే కొన్నిదినములు పస్తు పడెను. తుదకు ఒక ఉపాయము పన్నెను.

సింహము గుహలో పండుకొని రోగపడినదానివలె మూలుగుచుండెను. ఆత్రోవలో పోవుచుండిన ఒక కుందేలు ఆ మూలుగును వినెను. గుహదగ్గఱకు వచ్చెను. తొంగి చూచెను. సింహము కుందేలును చూచెను. పుణ్యాత్మా! రమ్మా. నా ప్రాణము పోవుచున్నది. కాపాడుము. అని వేడెను. అయ్యో! పాపము! అని కుందేలుదగ్గఱకు పోయెను. సింహము దానిని పట్టుకొనెను. చంపి తినివేసెను.

మఱునాడు ఒకగొఱ్ఱె ఆత్రోవను పోయెను. సింహము మూలుగును వినెను. గుహలోనికి తొంగిచూచెను. లేవలేను. ప్రాణము పోవుచున్నది. లోనికివచ్చి నన్ను కాపాడుము. నీకు పుణ్యము వచ్చును. అని సింహము పిలిచెను. గొఱ్ఱె దానిమాటలు నమ్మి దగ్గఱకు పోయెను. సింహము దానిని చంపి తినివేసెను.

ఆ మఱుచటిదినమున ఒక నక్క ఆత్రోవను వచ్చెను. మూలుగు వినెను. తొంగిచూచెను వచ్చి నన్నుకాపాడుము. అని సింహము పిలిచెను. నక్క ఇటుఅటు చూచెను. నేను

లేవఁజాలను. భయపడకుము. రమ్ము. అని సింహము మరల పిలిచెను.

కుందేలును గొఱ్ఱెలును గుహాలోపలికి వచ్చిన అడుగుల జాడలు ఉన్నవి. కాని, మరల బయటికివచ్చిన జాడలు లేవు. కాబట్టి నేను దూరముగా ఉండుటయే మంచిది. అని నక్క చెప్పుచు వెనుకకు మరలి పోయెను.

16. దూరాలోచన లేని దుర్వ్యాసులు సెట్టి

దుర్వ్యాసులు సెట్టి మోసగాఁడు. మంచినూనెలో సెనగనూనె కలుపును. నేతిలో నూనె కలుపును. క్రొత్తసరకులో పాతసరకు కలుపును. ఒకనాఁడు అతఁడు రాజుగారికి ఒక వీసెఁడు నేయి యిచ్చెను. అందు సగము పాతనేయి కలిసి ఉండెను. కాబట్టి నేయి మంచి వాసనగా లేదు.

సెట్టి చేసిన మోసము రాజు తెలిసికొనెను. వెంటనే సెట్టిని పిలిపించెను. కోపముతో ఇట్లనెను. నీకు నూఱు రూపాయలు అపరాధము వేసితిని. ఈయలేని యెడల వంబది కొఱడాదెబ్బలు తీసికొనుము. అదియు తీసికోలేని యెడల నీవు ఇచ్చిన వీసెఁడు నేతిని త్రాగివేయుము. విడిచిపెట్టెదను. అనెను.

నూఱు రూపాయలు ఈయను. కొఱడా దెబ్బలు తినలేను. ఎన్నైన కష్టపడి నేయి త్రాగెదను. లాభమే కదా అని సెట్టి అనుకొనెను. నేయి త్రాగుటకే పూనుకొనెను.

ఎట్లెట్లో అఱవీసె నేయి త్రాగివేసెను. తరువాత ఒక్క చుక్కయైనను త్రాగలేకపోయెను. రూపాయలు ఇచ్చుటకు మనసు రాలేదు. దెబ్బలకే ఒప్పుకొనెను.

రాజు సేవకుఁడు కొఱడా తీసికొని పదిదెబ్బలు కొట్టెను. ఎట్లో సెట్టి అతని ఓర్చెను. మఱి తాళలేక పోయెను. ఓయబ్బా! వద్దు రాతండ్రీ! నూఱురూపాయలు ఇచ్చెదను. దెబ్బలు తినలేను. అని మొఱపెట్టెను. నూఱు రూపాయలు అపరాధము చెల్లించివేసెను.

పాపము! ఆ మూర్ఖుఁడు మూఁడువిధముల నష్టపడెను.

17. ఉన్నదానితో తృప్తిపడవలయును

గోపాలుఁడు అను బాలుఁడు ఒకనాఁడు మామిడి తోఁటకు పోయెను. అక్కడ ఒక చెట్టుక్రింద ఒక మామిడి పండు పడి ఉండెను. సంతోషముతో గోపాలుఁడు దానిని ఎత్తుకొనను చెట్టుపైకి ఎగఁజూచెను. కొనకొమ్మలో మఱియొక పండు కనఁబడెను.

కొండవవంకుమీఁద గోపాలునకు ఆశ కలిగెను. అతఁడు చెట్టు ఎక్కలేఁడు. ఎట్లు అవి దొరకును? అని చాల సేపు ఆలోచించెను. అప్పుడు అతనికి ఒక యుక్తి తోఁచెను.

క్రింద ఇటు అటు చూచెను. ఒక రాయి ఐనను అగపడలేదు. కడకు తన చేతిలో ఉన్న పండుతో చెట్టులో ఉండిన పండును గుఱిచూచి కొట్టెను. గుఱి తప్పిపోయెను. పండు పడలేదు. విసరివేసిన పండు దూరముగ ఉండు ఒక ముండ్లపొదలో పడెను.

మరల కొన్ని మట్టిగడ్డలతో ఆ పండును కొట్టెను. దానికి తగులలేదు. చేతులు నొచ్చెను. గోపాలుఁడు అలసిపోయెను. చెట్టులోని పండు పడలేదు. చేతిలోని పండు పొదలో పడిపోయెను.

దొరకినదానితో తృప్తిపడి ఉండిన ఇంత కష్టము లేక పోవునుకదా! అందినదానిని పాఱవైచి అందనిదానికి ఆశ పడితిని. ఉన్నదికూడ పోయెను. అని చింతపడుచు గోపాలుఁడు ఇంటికి పోయెను.

18. కోపము విడిచిన కోనేటయ్య

పుణ్యస్థలములకు పోవుట అనిన కోనేటయ్యకు మిక్కిలి ఆశ. అతఁడు తిరుపతి, కాళహస్తి, శ్రీశైలము, పండరీపురము, కాశి, ప్రయాగ, జగన్నాథము, కంచి, మధుర, రామేశ్వరము మొదలగు స్థలములకుపోయి దేవుని దర్శించి పూజించి అచ్చటి వేడుకలు చూచి మరలివచ్చెను.

కోనేటయ్య చూచివచ్చిన వింతలను తన స్నేహితుఁడైన సాంబయ్యతో చెప్పెను. ప్రయాగకు పోయినవారు అచట ఏదైన ఒకటి వదలిపెట్టుట వాడుక. నీవు ఏది వదలితివి? అని సాంబయ్య అడిగెను.

కోనేటయ్య:—కోపమును వదలితిని.

సాంబయ్య:—ఏమేమి? కోపమునా?

కో:—అవును. కోపమునే.

సాం:—అది నిజమా? ఈ సారి చెప్పుము.

కో:—నా మాట నమ్మవా? నిజముగా కోపమునే విడిచితిని. నక్కజిత్తుల నారాయణయ్యవలె నేను రామములకాయ విడిచితిననుకొంటివా?

సాం:—నిజము నిజము! నీ సంగతి నాకు తెలియదా? ఈ సారి చెప్పుము.

కో:—నీకు చెవుడా?

సాం:—ఆఁ! (అని మరాతిని చిట్లించెను)

కో:—ఉష్ట్రసింహీ ఈ చెప్పుడు నీకు ఎక్కడనుండి వచ్చెను?

సాం:—దయచేసి కొంచెము బిగ్గరగా చెప్పుము.

కో:—ఓరీ చెవిటిమొగమా! కోపముచే (అనిఅరచెను)

సాం:—ఆఁ! ఏమంటివి? ఈ సారి మఱికొంచెము గట్టిగా చెప్పుము.

కో:—నీ పీక నులిమెదను. నా గొంతు నొచ్చుచున్నది. ఇఁక నేను చెప్పను.

సాం:—ఏమియు వినరాదే! కోపమునా? వదలితివా? నా మీఁదనా? నిజమే చెప్పుచున్నావు. నమ్మితిని.

కోనేటయ్య ఆ మాటలు విని సిగ్గుపడెను. మఱెప్పుడును కోపము విడిచితిని అని చెప్పలేదు.

19. పరుల నమ్మవలదు

రెండు బంగారు పిచ్చుకలు ఒక వరిపొలములో గూఁడు కట్టుకొనినవి. ఆ గూఁటిలో అవి గ్రుడ్లుపెట్టి పిల్లలు చేసినవి. ప్రతిదినము మేత తెచ్చి పిల్లలకు పెట్టుచుండినవి.

ఒకనాఁడు సాయంకాలమున పొలముకాఁపరి చెంగన్నయును అతని కొడుకులు ముగ్గురును పొలమును చూడవచ్చిరి.

పొలము బాగుగా పండినది. రేపటికి కోయవచ్చును. అని చెంగన్న కొడుకులతో చెప్పెను. అట్లే కానిండు. రేపు కూలివాండ్రను పిలుచుకొని వచ్చి కోయుదము. అని కొడుకులు చెప్పిరి. తరువాత అందఱును ఇంటికి పోయిరి.

ప్రొద్దుపోయెను. పక్షులు గూటికి వచ్చెను. పిల్లలు ఆత్రముతో—అమ్మా అమ్మా! పొలము కాఁపులు వచ్చిరి. పైరు చూచిరి. రేపు తెల్లవాఱి కూలివాండ్రను పిలుచుకొనివచ్చి కోయుంచెదరఁట! మనము మఱెక్కడికైన పోదమా? అని చెప్పినవి. ఆ మాటలు పెద్దపిచ్చుకలు వినినవి. భయము లేదు. రేపు మరల వారు వచ్చి ఏమి మాటలాడుకొందురో విని చెప్పుడు అని చెప్పినవి.

మఱునాఁడు కాఁపులు పొలముకడకు వచ్చిరి. నేఁడు కూలివాండ్రు దొరకలేదు. రేపు ఎట్లైనను పిలుచుకొని రావలయును. అని మాటలాడుకొనుచు పోయిరి. పిచ్చుకపిల్లలు వారి మాటలను తమ తల్లిదండ్రులకు చెప్పినవి. భయము లేదు. అని చెప్పి పెద్దపిచ్చుకలు మఱునాఁడు బయటఁ మేఁతకై పోయినవి.

ఆ నాఁడు చెంగన్నయు కొడుకులును అచ్చటికి వచ్చిరి. కూలివాండ్రు దొరకుట కష్టముగా ఉన్నది. ఇంక పైరును నిలిపిన నష్టమగును. రేపు మనమే కొడవండ్లు తెచ్చి

కోయుదము. అనుకొనుచు పోయిరి. ఆ మాటలు పిల్లలు చెప్పగా విని ఆ నాఁడే పిచ్చుకలు పిల్లలతో మఱొకచోటికి పోయినవి.

---

20. చెడుసావాసము చేయరాదు

ఒక రాజకుమారుడు ఒక హంసను ముద్దుగా పెంచుచుండెను. అప్పుడప్పుడు ఒక కాకి ఆ హంస దగ్గఱకు వచ్చుచు పోవుచు ఉండెను. కొన్నాళ్లు జరుగఁగా రెంటికిని స్నేహము కుదిరెను.

నీవు ఎప్పుడును నగరి విడిచి బయటరావు. దేశము చూడకున్న మనకు బుద్ధి ఎట్లు ఎక్కువ అగును? నా తోడ రమ్ము. దగ్గఱగా ఉన్న ఒక వనమునకు పోయి వత్తము. అని కాకి హంసను పిలిచెను.

నేను రాను. నేను కనఁబడకున్న రాజకుమారుఁడు నా కొఱకు వెదకుచుండును. అని హంస చెప్పెను.

ప్రతిదినము కాకి అట్లే చెప్పుచుండుటచేత హంసకు ఒకనాఁడు కాకితో పోవ బుద్ధి పుట్టెను. అంచయు కాకియు కలిసి ఎగిరిపోయినవి. ఊరుదాఁటినవి. బాటప్రక్కను ఒక పెద్ద మఱ్ఱిచెట్టు కనఁబడఁగా దానిమీఁద వ్రాలినవి.

ఒక బాటసారి ఆ చెట్టుక్రింద చల్లని నీడను పరుండి నిద్రించుచుండెను, కాకి వానిని చూచి వానితలకు సూటిగా

ఉండ. కొమ్మమీదికి దాఁటెను. వెంటనే హంస—వలదు వలదు! నీవు చేయు పని నాకు తెలియును. అది వ పకార్యము. దానివలన మనకు ఆపదయు వచ్చును—అని చెప్పెను.

కాకి ఆమాటలు వినలేదు. ఒక పుల్లను ఱిఱిచి బాటసారి మొగముపై వేసెను. అతఁడు కన్నులు తెఱచి ఆవులించెను. అంతలో కాకి రెట్టవెచి ఎగిరిపోయెను. బాటసారి కోపముతో ఒక ఱాతిని ఎత్తుకొని విసరివైచెను. చుఱుకైన కాకి పాఱిపోయినది. ఱాతిదెబ్బ హంసకు తగిలినది. పాపము! దానికి ఒక కాలు విఱిగినది. హంస నొప్పితో నగరు చేరెను. అప్పటినుండి హంస కాకితో చేరలేదు.

21. ముఖస్తుతికి మోసపోకుము

రామకృష్ణయ్య చాల డబ్బు కలవాఁడు. డంబాచారి. అందఱును తన్ను మెచ్చుకొనవలెను అని తలంచువాఁడు.

వీరయ్య అను బీదకాఁపు రామకృష్ణయ్యకు నూఱు రూపాయలు ఇయ్యవలసి ఉండెను. అప్పు తీసికొని చాల కాలమైనది. తెచ్చి ఇమ్ము. అని రామకృష్ణయ్య వీరయ్యను తొందఱ చేయుచుండెను.

వీరయ్య అతనికంటికి అగపడకుండ కొన్నినాళ్ళు తప్పించుకొని తిరుగుచుండెను.

ఒకనాఁడు వీరయ్య పెరటిత్రోవను బయలుదేఱి పొలమునకు పోయెను. అపుడు ఒక పశువు అతని పొలమున మేయుచుండెను. వీరయ్య పరుగుపరుగున పోయెను. ఆ పశువును చాల దూరమువఱకు తఱిమెను. అది బాటమీఁదుగా పరుగెత్తినది.

ఆ సమయమున రామకృష్ణయ్య గుఱ్ఱముపై సవారి చేయుచు ఆ బాటమీఁద వచ్చెను. అతనిని చూచి వీరయ్య చాల భయపడెను. తప్పించుకొనుటకు వీలులేదు. కడకు ఒక యుక్తి చేసెను.

దేవరవారు గుఱ్ఱపు సవారి యందు ఆరితేరినవారు. తమ గుఱ్ఱము మేలైన జాతిగుఱ్ఱము. చాల అందమైనది. గాలికంటె వేగముగా పోఁగలదు. తమ గుఱ్ఱపు నేర్పును తమ సామర్థ్యమును నేను చూచి ఆనందించునట్లు తాము సవారి చేయవలయును. అని వీరయ్య రెండుచేతులు పైకెత్తి కేకలు వేయుచు చెప్పెను.

ఆ పొగడ్తలకు బేలఁబోయి రామకృష్ణయ్య దుమ్ము మాత్రమే అగపడునట్లుగా గుఱ్ఱమును తఱిమెను. అప్పుల వాని పోరు తప్పెనని వీరయ్య ఇంటికి పోయెను.

22. చిన్ననాఁటి చదువు చెడదు

ఒక అడవిలో ఒక శ్రీగంధపుచెట్టు ఉండెను. ఒక చిలుక ఆ చెట్టులో గూఁడు కట్టుకొని ఉండెను. ఆ చిలుకకు రెండుపిల్లలు కలవు. ఆ పిల్లలను అది ప్రేమతో పెంచుచుండినది.

ఒకనాఁడు ఒక వేఁటకాఁడు ఆ చిలుక పిల్లలను పట్టుకొనెను. పాపము! తల్లిచిలుక చాల ఏడ్చినది! అయినను వాఁడు పిల్లలను విడువలేదు. వేఁటకానికి పక్షులమీఁద దయ కలుగునా?

వేఁటరి ఆ రెండుపిల్లలను చంపలేదు. ఒక పట్టణమునకు తీసికొనిపోయెను. కసాయివానికి ఎనిమిది అణాలకు అమ్మెను. చిక్కములోనుండి బయటికి తీయునపుడు ఒక చిలుకపిల్ల రెక్కలు టపటప కొట్టుకొనెను. ఎట్లో వేఁటకాని చేతినుండి తప్పించుకొని తుఱ్ఱుమని ఎగిరిపోయెను. వాఁడు పేదమొగముతో ఒకదానిని నాలుగు అణాలకు ఇచ్చి ఇంటికిపోయెను. కసాయివాఁడు ఆ పిట్టను పంజరములో పెట్టి సాకుచుండెను. తప్పించుకొన్నపిట్ట అడవికి పాఱిపోయెను. అక్కడ ఒక ఋషి ఉండిన తోఁటలో చేరినది.

కొన్నాళ్లకు తరువాత రాజశేఖరుఁడు అను విద్యార్థి వీథివెంబడి పోవుచుండెను. అపుడు కసాయివాని చిలుక—సేరు

ఆఁఆఁహాఁ హఁ. డబ్బిచ్చిపో. లేకున్న మూతిమీఁద కొట్టెదను. ఇది కొవ్వున పొటేలు మానము! రా రా!—అని పలుకు చుండెను.

మఱునాఁడే రాజశేఖరుఁడు ఋషి వనమునకు పోయెను. అక్కడి చిలుక అతని చూచి—దయచేయుఁడు. దప్పి తీర్చికొనుఁడు. సత్యము పలుకవలయును. ధర్మము విడువకూడదు. మోసము చేయరాదు. ఇతరులను బాధింపరాదు—అని పలికెను.

ఆ రెండుచిలుకలు అట్లు మాట్లాడుటకు కారణమేమి? అని రాజశేఖరుఁడు ఋషిని అడిగెను. నీవు చూచినవి రెండును ఒకతల్లిపిల్లలే. అయినను చిన్నతనముందే ఒకటి కసాయి వానియొద్ద చేరి వానిమాటలు నేర్చికొనినది. రెండవది ఈ వనములో చేరి మా మాటలు నేర్చికొనినది. బాలురుకూడ ఇట్లే మంచివారితో సావాసముచేసిన మంచివారగుదురు. చెడ్డవారితో సావాసముచేసిన చెడ్డవారు అగుదురు. అని మునీశ్వరుఁడు చెప్పెను.

శ్రీ మేరీముద్రాక్షరశాల—రాయవరము 1933